

Karel Půlpytel:

„Plamínek v bouři“

ve dvou dílech:

1. Za očistu obce.
2. Dvoji útek.

Úvodem:

Dopisoval jsem pod pseudonimem „Plamínek“ do českého týdeníku „Hlas Volyně“ vycházejícím v Krasilově u Rorna. Mé svobodomyslné publikace mi zjednaly mnoho nepřátel v polských klerikar. a buržoazních kruzích. Proto mé vystoupení za očistu obce Kupičova bylo signálem a příležitostí k mému znemožnění a zničení. Drže se pevně své pravdy a jsa podporován takřka všemi krajany Kupičova a okolí vedl jsem veliký proces s prohnitým buržoazním polským řádem od nejnižšího do nejvyššího soudu ve Varšavě, byl jsem však jako „rebelant a organisátor stárky“ souzen, odsouzen, vypovězen do pinských bažin a konečně zbaven učitel. místa. Nechteže se podrobili trestu vězením pro radost svých nepřátel, prohl jsem do staré vlasti, odkud jsem prohal opět před hitlerovci zpět. V Krakově jsem vstoupil do Čsl. Legii a při návštěvě na Volyni jsem byl vězněn v Lucké věznici. Sovětská vláda mne rehabilitovala a moji nepřátelé došli zasloužené odplaty. Tyto zážitky popisuji v rámci popisů obcí volynských pod názvem „Plamínek v bouři.“

Karel Půlpytel
učitel na str. škole
v Trncholeci, okr. Mikulov.

Tuto báseň věnovali volynští
ve spojení s mým odchodem do zahraničí:

Letí víchr, letí..

(věnováno p.uč. K. Půlpytlovi)

Letí víchr, letí, jako živel dravý,
burácejí hromy jako rachot děl --

Do Volyně české mezi lid náš smavý
zamiřily blesky - starý dub se chrěl..

Šumí, teskně šumí pochýlené stromy
a nad nimi visí těžký, černý mrak..

Šovinismu blesky nelitostně hromí
vztýčený kmen dubu, čníci do oblak..

Dole kalné proudy víří se a krilí
a v koruně dubu tichne jara smích --

Persekuce ničí život v jedné chvíli,
duše jako ptáče ztichla ve větrách..

"Plamínek", jenž hrál nás ve volynské pláni
zalit bouří dravou zničen, zdeptán, shas' --

Živé slovo pravdy, které mužně bránil
rozneseno bouří padlo mezi nás..

Avšak dubu třísky na ohništi svatém
nový "Plamen" vznítí, který spálí lež --

Nová záře svítne v jasu jeho zlatém,
z té oběti velké těš se, lide, těš..!

Až pak ztichne bouře v bičované pláni
věřte, že s ní zmizí zrada, zloba, klam --

Přijde nový život, bratři milovaní,
bude se zas lépe, lépe žítí nám.

Poznámka: Přišla válka, v níž padlo buržoasní Polsko,
na Volyně přišla nová sovětská spravedlnost,
vrátili jsme se po bouři-hitlerismu
do staré vlasti a budujeme socialismus -
nový život pro všechny.

Na útěku do vlasti.

Nechtěje být obětí persekuce, aby se moji nepřátelé popísali na mých mukách v kovelské věznici, rozhodl jsem se uprchnout do zahraničí.

Pronásledovaná kvěť přechá a hledá tráchnu ve svých rodných doupatech, tak i já jsem hledal spásu především doma, ve své vlasti.

Tak jsem dojel vlakem do Žakopaného v Tatrách. Na nádraží z turistické mapy jsem usoudil, že bude nejsnazší přechod v obci Víšové. Asi 15 km jsem tam prošel pěšky. Oteplilo se, sněhu však leželo dosti.

Bylo 2 dubna 1938. Před večerem jsem byl na místě. Vkloukl jsem do hostince a k normální radosti vidím majitelku Židovku. S důvěrou jsem se jí svěřil a požádal o radu. Řekla mi že večer přijdu si, které potřebuji.

Asi v 8 hod večer přišli dva mladí horalé.

Hospodské mi po nich vrhla skem. Dal jsem se s nimi do řeči a hned mne vedli do sousední místnosti.

Dojednali jsme: Každému po 5 kl a kaplatit útratu.

Vyrazili jsme tak k 11 hod v noci, všichni tři dosti podnapili, neboť útrata činila 12 klolijeh.

Venku silně sněžilo, mráz však nebyl přílišný, noc černá jako jicem děla.

Skrábeme se pod vysokou stěnou když tu mi bliklo do oči ostré světlo kapesní svítilny.

- Stůj! Kdo jde? - Hrklo ve mně - opilost rákem zmiada.

- To je naše parta - stručně řekl můj průvodčí a světlo rázem shaslo.. Vyšli jsme na kopce a brzy jsme dorazili k temné stěně lesa. „Tady je hranice a dál přímo.“

- Dovedte mě aspoň za les.. - šeptám, ale průvodčí se skrtili ve tmě. - Co platno - přemýšlím - dobře ještě, že mě, bezbranného nebrali..

Tápu lesem, vyhýbaje stromům, až asi po půlhodině sledávám své stopy ve sněhu. Bloudím bernaději kolem. Co dělat? Třeba počkatí ranního jsvitu a pak dále. Abych příliš neremotal chodím kolem silného smrku jako v ženskou. Také kouřím cigarety, zakrýváje spatrní oheň čepici.

Najednou v lese prasklo suché paře. Snad pohra-
ničník bloudí lesem, snad osamělá zvíř. Nejsu kde
dopnce vlci nebo medvědi? V sebeobraně by mi mnoho
neprospěl kapesní nůž.

Rychle a jak jen možno tiše jsem po nízkých khalu-
cích vylezl na strom. V hustém vrcholku jsem usedl
a pro jistotu jsem se přivákal silným mostkem
ke kmene stromu. Takto jsem i trochu podřimoval.
Nohy mi dřevěněly, tortičasla mě kima - měl jsem
jen nízké střevíce.

Po dvou hodinách jsem chle-vechle slezl a zase
chodil v bludném kole. Spolehal jsem na kompas-
ten se mi však na stromě porouchal.

Když mi hodinky ukazovaly k páté hod. rannu,
a na obloze se tak-tak projasnilo, vydal jsem se
směrem - jak se mi zdálo - k kápadu.

Po malé chvíli jsem byl na kraji lesa. Předemnou
se dole rozkládala vesnička s kostelní věží.

Zaradoval jsem se a pustil jsem se přes náhorní
báňiny k velkému jvoru - podobný propasti, z něhož
vršky smrku sotva dosahovaly k mým nohám.

Splodil jsem se dolů po stupňovitých balvanech
a kamřel ke vsi.

V prvním stavení selka kápari v peci, sedlak
si obouva střevíce. Klepám na okno - oba se velmi
polekali. - Kdo tam...?

- Dobrý člověk, zbloudil jsem... - Dveře se otevřely,

oba hledí na mně v němém údivu.

Snad se s nimi lépe domluvíš polsky - a ptám se:

Co je to, prosím, za vesnici na Slovensku? -

Pohlídli s údivem na sebe, pak na mně: Tu je, prosím
pána, Vitor - Polka..."

Myslel jsem, že mě uhodil poletem po kmeni...

Vitor - a kde je, prosím, vas ta křídovská kráma? -

chytla mně spásná myšlenka... Muž vyprovil se prah
a ukázal ke dvora na silnici. - Tu vpravo asi žil ten...

Vyprovil jsem se dvora, ale po několika krocích
jsem se zastavil. Ne - je to nebezpečné takhle kráma...

A pak - bude se opakovat vícejší den...

Rychle pochopnut jsem kahnul doorem zpět k úvodu
a po balvanech vzhůru. Nakonec na bačinách byl

již skoro den. Pospíchaje k lesu a přeskakuje trav-
naté trávy v močálovité rovině sbova jsem popadl

dech... Již jen asi dvě stě metrů... Na svazích
k obci, kde se mi, vidím hlídaci budky, jakési postavy
márají rukama - tak mi strach kvačil s jedineč-
nými stromky a keře. Sto kroků... Ted již mě neustavi-
aní rána s pušky. Posledním úsilím jsem
vplnul do lesa a vysílen upadl pod stromy.

Za mnou ticho... Ted jsem vzal určitý, přímý směr.

Po půlhodině jsem překročil nejvyšší místo v lese
a mírně se kloučím svahem jdu dál.

Najednou padám, krásná hluboko padám a
rukama zachycuji pouze měkký sníh.

Zdola hledím propadlým vzhůru tak aspoň
20 m. Lad nohama mi bublá malý potíček...

Drápu se měkkou hmotou po skalních výběžcích
vzhůru. Šťastně jsem vylezl. Jdu podél kavitě
stře a přemýšlím o mapě v Žakovanech.

Tady někde je počátek říčky Ostravice...

Práim se stále léto prosedling. Práidji z pod sněhu
vyběka opravdu pošiček, stále širši a širši. Jdu jeho
břichem, práidji řečištěm. Voda mi sahá po kolníky,
je mi to však lhostejné - jen dál a dál.

Vlese jsou práiseky jižním směrem jako široké ulice.
Všude spousta suchých, osckaných větví. Ostravice už je
široká a hlubší. Na březích se ukarují zelenavé lučiny.
A hle - tu je jakási chaloupka. Nízka, salaš bez stropu,
snad tu kavirají na nos ořečky. Sněží. Jdu do salaše..
Žde bych si mohl odpočinout, prouřit promočené
ponožky, ševíce.. Snášim dovnitř kupu suchých
větví. Ohniček syčí, kouvám se a na kolik navlékám
ponožky, nahrívám prozáblé nohy.

Ohniček vystrkuje jakyčky škrze suché rosti, a náhle
vybuchá výš a výše, až vlikuje náskm slamenému střechu.
Než jsem se nadál, střecha je v plameni. Tak tak, že
jsem vyhodil svíčky okenním otvorem a sám skočil
ka nim. Teplo se šíří kolem a já ve spěchu nadahuji
ponožky. Nejde to - jsou příliš vlhké. Vsunul jsem je
do kapsy a obrávám ševíce na bos.

Vysoký sloup dymu mně polekal - spěšně jsem chvátal
abych se co nejdále vzdálil.

Kolem poledne Ostravice, široká nejméně 10m opustila
les a kousek dál její vody zastavovala přehrada s vodní
pilou. Zašel jsem do opuštěného stavení, kde jsem si
kalopil v kámench. Oknem hledím na vzdálené návrší,
na němž seděla vesnička, jak jsem práidji práiděl.
Hladovka. Spojednou vidím - chvátá s kopce k pile
nějaký člověk, prátně majitel. Vyšel jsem mu vstříc
a svěčil jsem se mu stručně s mým osudem.

Byl to Slovák. Usmál se dobrácky: To vás kavedu
přímou do obchodu, aby vás kdejší pobramičníci nesebrali.
Zustili jsme se oba ke vsi.

V obchodě jsem si vyměnil peníze, koupil nové ponožky a vypil nardie půl litru silné kofeinky. Za mě, praměku, kaňkalo, propolila, a s potem mizely i následky možné přestudy. Tak jsem jedl jako hladový vlk..

Do druhé hod. odpoledne jsem se vydal k vlaku do městečka Trestenne. Prylo tam asi osm km.

Před samým městečkem se dlouho na mrou ohlížel strážník a já k němu očekával, že mne každou chvíli zastaví. Bohudíky, koupil jsem si jízdenku a večer v 7 hodin mě vlak unášel k Brnu.

Nevím proč, ale v Žilině mi řekl průvodčí, že mám přestoupit směrem k Ostravě.

Z Rozmberky s dělníkem jsem se dověděl, že tam se přestupuje a při tom bývá prohlídka dokladů.

To mě přimělo k tomu, že jsem se spíš svěčil domuto dělníkovi, který mne vral sebou do boudy, kde pracoval, a když jsem se v boudě trochu přemal, dovedl mě radem k vlaku na Brno. Tak jsem unikl prohlídce.

V osm hodin ráno jsem byl v Brně.

Co teď? U braka jsem nemohl být delší dobu, sestře jsem také nechtěl být na obtíž, ježto měla u sebe již po dva roky mou dceru Bronislavu a syna Slavomíra. A tak jsem se krmítal chvíli kde a chvíli tam. Sliboval jsem si že kde obdržím učitelské místo a vezmu k sobě celou rodinu.

Přihlášení k pobytu prošlo hladce. Do předložení osobních a soudních dokladů byl mi udělen azyl v ČSR, bez práva vstoupiti v jakýkoli pracovní poměr.

Zemským škol. inspektorem byl prof. Višinka, který mě znal z kurzu češtiny na Volyni kde přednášel.

Slibil mi učit. místo. Měl jsem známe z kurzu na Volyni i jiné profesory jako S. Kolaja a Parma. Ty jsem navštívil. Abych vyčknil nastoupení do služby,

dojel jsem na Min. školství v Praze, do Čsl. ústavu zahraničí, kam jsem posílal k Volyně své literární spisy, a také do spolku Komenického. Všude slibovali podporu, ale zatím nic nedělo.

V doručení nesmání přijela k Volyně a manželku s chlapcem. Všichni jsme byli natim u sestry ve Štátní u Brna.

Zatím se konal X. Věsokolský slet v Praze, mohutná všenárodní manifestace, na níž jsem byl přítomen, a která se odvíjela v poslední chvíli kapradajících slunce československé samostatnosti, neboť již od kapradu nadcházel a stále více páchal političskou oblohu mrak Mnichova. Tím mizela i má naděje na obdržení jakéhokoli místa. Mobilizace.

Válka byla v dohledu. Přes Štátní projížděly vlaky plné vojska a nápisů na vozech svědčily o dobré náladě českoslov. vojáků.

Aleš ukáží rodinné válečných nehod, vypravil jsem je všechny zpět do Polska. a sám jsem se smínil s tím co bych děl.

Zatím došlo k obsazení Lutet a vojáci se vraceli domů. Mladíka smutná píseň - smutná pro mne a pro všechny českoslov. lid.

Švagr mi dal na jevo, že jsem mu na obtíž.

Odešel jsem tedy. Kam?

Byl jsem u sestry v Praze-Vokovicích, která ledvo, sama žila a poskyla mi pouze nocleh a hrnek kávy.

Fak jsem se pohoukal po Praze, hledaje čím bych se živil. Bylo toho hrozně málo.

Čsl. ústav zahraničí mi dal jako podporu celkem 300.-K a Spolek Komenického 250.-Kč. Tu a tam se mi poštěnilo dostati oběd u dobrých lidí, hlavně v rodině

Juliusa Jiránka, Praha II Opalovičká 26.

Obdivoval jsem na lačný žaludek krásy matičky

Lučany, jako kládovec, obdivující bohemské chleba
sa vykladní skříní... Také jsem vstupoval do pražských
chrámů a tu jsem vzpomínal co asi dělá moje rodina..

Ve chvílích poklesu mysli jsem kachácel na břeh
Vltavy a přemýšlel jsem zda by nebylo lépe všemu
učiniti konec..

Na štěstí mi poslal Jiránek do Brna, kde měl
na ulici Mlýnské č. 6 skladiště kupačích van,
které jsem prodával. Slíbil mi jakýsi plat za
dokor ve skladišti avšak křídalo jen při slověch.

Spíval jsem tedy ve vaně ve skladišti jako kopyta..
A šel jsem jak se dalo. Někdy nůr od Bratra, někdy
od sestry - bylo toho pramálo..

A k tomu spíš ke mně přijeli dvě starší děti,
dcerka a syn. Dceru jsem byl nucen dáti do
kláštera v Brně a syna do kláštera v Kokořech
u Píseva - jiné pomoci nebylo.

Zadím v bránu vtrhli Němci do celé republiky.
Lid šel svou cestou, jako kdysi je mívá... Nebo je
tu a tam provokoval. Tak jakýsi dělník poděsil
k německému vojáku a sahaje mu po plášti ptá se:
- Zač je to tv bore? - A voják nadutě odpovídá:
"Ja, ja - schöne Wolle" (látko).

Nastalo honička na židy. Šlořela synagoga..
Jednou ulička žid přes náhoný na Kolišti a na něm
houf Hitlerjugend. Ztratil klounek, který jsem
mu ochotně podal. Za to mě rozvášněná mládež
div nestrlepla. Na Husově ulici byla obrovitní
výstava obrázků. Na každém podírkával žid komusi
hrdlo.. A ve velkém paláci fašistický úřad.

Vešel jsem a podal jsem jim do bisku bosen.
Na štěstí ji neměli tedy čtoli a tak ji jen tak
přijali. Mohl do být konec mého života,

neboť jsem v lehkém epistolal fašistická avěstra..

Na stěši byla bez podpisu.

Jednou, když přijel do skladistě na obchodem Jiránek z Prahy, vzal mne veče sebou do provizurní restaurace. Tam se sešli jeho společníci, všichni káiměmi, kakardmi. Pilo se šampanské. Ráno jsem šel po Wienově ul. notně v kuráki a několikrát jsem si houkl:

„Proč s Hitlerem, at žije ČSR!“

„Dělníci kteří šli sou dobrou do práce mne napo-
mínali: Dej pozor, at se ti neskutěli hlavička!“

Když jsem se vyspal ve vaně, připomněl jsem si všechny hrůšni následky Sovětské noci..

Bratr byl šlábuním kapitánem v kalosa. Jednoho dne v lete konikal. Na dotaz mi řekla svagora, že je už kydem v legii v Polsku. Škoda, že mne neveral sebou.. To je lekke. Jjdi si na Dominikan-
ské nám. do obchodu Laproškari a tam mu řekneš nenápadně bratrovo jměno. Tol vše!

Byl v koncem června 1939. Právě přijel na návštěvu syn Slavomir. Soprovodil mne k Laproškari.

Vcházim do obchodu. Za pultem vysoký, červenočelí pán s bílými, krátce střiženými vlasy, asi 50. letý.

Co si přejete? - Ledňájký..

Tekl sebou, zkoumavě si mne prohlédl a pozval mē do zadního skladistě. Vše jsem vysvětlil.

Dobrá, poriči páno u mne staž v 8 hodin.

V určenou dobu jsem byl na místě. Přijala mē jeho paní: Odjedi v plně obsazeném autě. Vy ješte vlakem do Průdu Uh. a tam se poradte na Lavičku před nádražim. Dále uvidíte..

Rozloučil jsem se na nádraží se synem a odjel jsem. Prvě jsem jej tehdy neveral sebou! Bylo to naše poslední rozloučením. Což jsem mohl

předvídali, že ukončiv školu pojedí příštím rokem domů do Zoltska, v cestě bude Němci nadrcen, rok celý vězněn ve Varšavě a skonci umučen a smrti v plynových komorách v Oswicimě, on chlapec 15. letý.?

Dojel jsem do Uh. Bradu a usedl jsem před nádražím na lavici. Sedělo tam mě podobných několik. Jeden jako by náhodou mi hodil vstávkou: Vy také? - Ihned jsem nepravdivě, načech, od se vzdalil. Tak jsem tu vstávkou opakoval ja. Zasmál se u mne po lavicích: My všichni..

Azi po hodině přijel autem Poprskoň a dovedl nás do školy ve vesničce u samé hranice Slovenska.

Kélel nás poučil jak se chovat v lese na dané znamení, přehodil si voj. pušku přes rameno a šli, jsme. Napřed šla manička učitelova - oba mladi lidé - skovickým jako by na houby. Dábrala po Němcích, světicích hranice, dávala pokyny muži, ten kus nám.

Vim jen, že hned na začátku jsme padali k zemi, kálekali do křoví, vstávali, pochodovali a zase padali..

Konečně vysledila Němce - hráli na myšlíně karty. Obešli jsme je a splhali jsme po dřevových schodech na kopec do mláči. Tam jsme se mlčky rozloučili s učitelem. Dal nám pokyny až do města Myjavy.

Věčna mu sláva! - Jak jsem po letech svěděl, byl při jednom přechodu dopaden a popraven..

Lezem nás vedla spolehlivá přístina, pak na lesem našli a s námi se v dále ukázala Myjava.

Šli jsme jedině nebo po domu. V polích šali ženci obili, my jsme spíchali také do nekonečných dalekých řin..

V Myjavi nás očekávali v Turistickém hotelu, kde jsme pojedli a přespali. Ráno pak, někteří

autem, jimž vlakem spěchali do Štby.

Ložiskokoleje jsme stoupali až k šerbskému plesu. Před hotelem stálo pět Němců, nikoho však neprohlíželi, neboť se tu lidmi jen hemžilo.

V hotelu jsme dostali každému jídlo i nápoje a také noček. Němci si je naklepali na dvore. Byly asi 3 hod. Němci spou se stáhli z noční hlídky k hře a my jsme, chvilě vytrakili. V hotelu se činného jezera jsme posmudali, pak se šlo horskými strážemi a sesutými stěnkami přes „Peklo“. To bylo velké protivanství kavalerné balvanů, jako by se tu kdysi sesula a rozsypana ohromná hora. Skákali jsme s balvanu na balvan. Najednou ostrý tvrd - kálekali jsme do štěrbin jak jen kdo může. Šíře nás tedy Němci dopadli.

Najednou hledím na protější štěrbinu, kde pozoruji malé kvítko, a kousek ostrý tvrd. „Svišť!“
Zasmáli jsme se a šlo se veselé dít.

Štěrbinovo pleso! Se třech stran šermé vysoké skály, přechod téměř nemožný. A přece!

Ložiskokolejku a ukojení tělení v štěrbině jezírku, škrábali jsme se po šermé skále. Byla tak asi v úhlu 60°, pokryta slabou vrstvou rozdrobených skal.

Ve výši asi 400 m ležel věčný sníh suchý a sytky. V dálece jako blecha skočil kámen se skály vzhůru téměř kolmo na vyšší výstupok. S boku ze skály vyřít silný pramen vody. Šli jsme kámen čistou a chutnou vodu. Kdoš s obnaženým tělem se válel po sněhu.

Vystoupili jsme ještě asi 200 m již pohodlněji. Před námi byla polovypuklá asi 2 m široká a hladká skála - Mengušovské sedlo - a pod ním hlubina aspoň na 800 m a na jejím dně dvě jezera: „černý star“ a „Mořské oko.“ Goloko.

Soused mi ukazuje tam hluboko v údolí stádo ovcí, jdoucí na pastvu do hor. Namáhám krak, až po delší chvíli cosi se hemží jako v mraveništi..

Z Mengušovského sedla vede nad souso obrovskou propastí úzká stezka, sesaná ve skále. Nemí dlouhá, snad 8-10 m, ale musili jsme ji přelézt po břiše jako housenky a při tom nehléděti dolů. (Jak nám dále vyprávěli Poláci, spadl pryč věru k tělu stoučky neznámý, jehož tělo kúsalo po kúsčino po skalách.).

Bylo nás přes 20 lidí a jediný Laptskář přešel pěšky téměř v porádku, stále nás napomínaje, aby- chom se neodvrátili pohleděti dolů.

Stezka byla na nás, nyní přišly úleby, po nichž jsme jeli jako se střechy, jak kolmá stěna. Tu jsme slékali po několika skobách, a posléze kusovaly schody, nekonečně dlouhé úzkých korměří, až jsme se dostali dle k černoému stěnu. Střechy a úleby na nich se tak uvolnily, že se nám kolena ohýbala také dozadu a padali jsme.

Na prahu Laptskáře jsme se položili na záda, nohy opřeli vzhůru na skalku a on nám políval nohy vodou. Do přiklopnice byly nohy v porádku.

Sednuli jsme v kočm níž k Měřískému oku.

Tu na nás čekali Poláci - vyletělci. To již nebyli ti ka Beckova režimu to byli naši přáteli. Chvástali se.

Jedna paní sekala do kormene dřevěnu holi-sekerem ať se jí střisky lítaly: Takhle to němcům nandáme..!

Nasedli jsme do autobusu a dolů do Zakopaného!

V Turistickém hotelu jsme nechali slymoky a s jedním soubruhem jsme si šly na procházku. Na dráži..

"U této mlápy jsem kdysi hledal cestu širokých dveří.."
Oč veseliji jsem se vrátil nyní - vidyt vstupují do českoslov. legii.

Když jsme se vrátili do hostelu nebyl tam s našich nikdo. Všechny sebrala policie a koprve po třech dnech byli propuštěni. My dva jsme sedli do vlaku a vyjeli do Krakova. Junácká kasárna!

Bratr byl mile překvapen. Byl by mne vzal sebou ale z důvodu vojen. tajemství nemohl. Ubytoval mě u sebe v místnosti, kde bylo ještě několik důstojníků, ovšem, všichni byli dosud v civilu.

V kasárnách bylo asi sedm set dobrovolníků.

Zhruba odpoledne jsem viděl známou tvář..

Aha - Tolyňák, Chudoba a Boratina.

Prosil mne, abych neprozradil, že je Tolyňák, bylo při nepřijímání dobrovolců vedení jako polské státní příslušníky. Hlásil prý se vrátit k Motavu..

Bratr mi vyjednal službu u čes. komitatu jako vojen. šumarské a sekretáře, něčím však nastoupím, pověřil mě zájezdem na Tolyň a obkrmívat kamenné krajany v akci dobrovolníků, a při tom navštívil svou rodinu.

Asi čtvrtého dne byla slavnostní přísaha legionářů. Stál jsem v prvním řadě na levém křídle druhé řady. Byla slavnost, polní vše ve dvoře kasáren, hrály se obě byrony, mluvil Juraj Slavík, a jakýsi polský generál.

Do přísahy byl slavnostní oběd, salámny, čaj pivo.. Asi po týdnu jsem se posadil na Tolyň, byr dobrě na cestu vybaven jak jidlem, tak penězi od bratra. Nedušil jsem tehdy spíš že se loučím s bratrem navždy..

Padl u Dukly, aniž bychom se více setli.

Přijel jsem do městečka Senkevičovy asi v 2. hod. Jma. Zašel jsem do známého hostince Emanuela Klapšče, kde ještě tou dobrou bylo pivo.

Záhy se shromáždilo více krajanů, jež jsem

na noční schůzi seznámil o dobrovolnické akci v Krakově. Dopili jsme dobrého piva „Sakura“ k čes. pivovaru v. Zemana v Lucku a také jsem se dověděl, kterak byli naši pronásledováni od Poláků, když se jednalo o Těšínsko. Nadávali jim „Pepiků“, vyhazovali je k hospod, cestou je švihali bičem neuhnu-li kdo k cestě, vydloukali našim okna, ba dokonce kněz křičel k křáskelným, že čechy třeba porážat.. A tento chrám si postavili jen Čechové!

Přáno jsem byl připraven na cestu k rodišti, když tu vstoupil do sarkofonu čeledín od Slávy Kráka a velmi se divil, odkud jsem se tu vrazil.. Kozák býval můj nepřítel.

So jeho odchodu tak asi ka deset minut spěcha k hodinici polský strážník v průvodu policisty. Již ve dveřích zdvihli oba revolvry: Ruce vzhlí! Na ruce kapadly čelisky.

Byl jsem odveden na strážnici. Cestou jsem se setkával s litošnými pohledy krajanů. Kdosi sedl na kolo a ihned uhnul se správou k mé manželce.

Mezitím jsem byl podroben důkladnému vyšetření. Neměl jsem žádnou cestovní průvratku, neboť jsem poslán na lůžko cestu čistě sukrorně, ba říci tajně, a na mé vyobčlování odpovídali výsměchem.. „Zatelefonojte do Krakova, žurnácké kasárny a vše se může během půlhodinky vysvětlit..“

Odpovědi byl mi hluchý smích; „Známe to. Slané výmluvy. Chytili jsme pláčka, jehož dávno hledáme..“

Všechny mé věci prohlédli a desetkrát zprůhledili, můj šat i obuv podrobili přísné prohlídce, ba i područkou odlehli.. Klidně jsem se smířil s osudem..

Brzy se dostavila manželka s malým čtyřletým synkem Vlastikem. Shledání bylo smutně dojemné - ještě dnes se derou slzy do očí.. Vím, že cesta ku pravdě byrá vždy temná, ale káři mi na ni jako velké majský postavy Jhusa, Komenského, Havlíčka, Koziny, kteří i křivky své kladli.. Proč bych tedy něco nešel i já..²

Zpočátku jsme směli hovořit jen na vzdálenost, později však jako svou klidnou odevřaností, snad i smutnou účástí děcha, dovolili nám posedět společně na lavičce.

Večer mne spontánně navštívil vlakem do města Lucka kde mne na noc vstřícili do jakési podzemní díry na okresním komisariátě. Bylo tam těsně a tma a dohral na mne ohavný hmyz. Celou noc jsem proseděl na nějakém stupínku z cihel.

Ráno, aniž jsem dostal něco k jídlu, byl jsem dlouho vyslyšen a kase odveden přes město k jinému výdechu, který trval skoro do večera. Dovolávání se na Krakov opět křídalo bez výsledku. Na noc mne spčili kas do tmavého sklepa. Snad tito blbeci ani nevěděli a snad ani nevěřili, že se v Krakově formují českoslov. legie. Bylo to možné, neboť jsem byl na východní hranici Polska.

Konečně jsem byl šedého dne uštván a hladový dopraven do lucké věznice. Ohromná budova, jako pevnost nad řekou Plyk měla vchod k náměstíčka od kříceniny hradu Lubarka. Chodby uvnitř byly přehrazené silným mřížovím, které ka mnohá hlomozně kapadlo...

Vstřícili mne do malé cely kde se hromilo kolem dvaceti klodějí, šňavců a vrahů.. Šarvátky mezi nimi byly na denním pořádku. Můžete si představit jak mi asi bylo.. Krajně skličén, měl jsem dojem, že sedím na říseu nad hlubokou propastí.. V sedě jsem i přespával by nepokojně noc, neboť podlaha byla malá a lidské vášně velké..

Asi pátého dne přišla do cely náhlá prohlídka. Nějaký obrýlený pán se mne přímě keptal co jsem kač. Ohavně, několika větami jsem se pokoušel obsáhnouti celou svoji situaci.. "Měl by kde byli někdo jiný omísto mne.."
"Jm-rajimavý případ.." kabručel jako pro sebe, a dveře ka nim kapadly.

Do dvou hodinách jsem byl předvolán do vězeňské kanceláře. Tam mne podrobili s oním pámem novému výslechu. Byly prohlédnuty mé soudní spisy, které jsem měl v ranci ve skladě, načež mi bylo vřídlně řečeno: „Na základě těchto spisů budete určitě uneviněn, a jakmile prozkoumáme vaše lození, vrátíte se k Legii do Krakova. Žadím budete kde pracovat ve vězeňské kanceláři.“

Byla mi vykáána malá světnička s nábytkem a malou knihovničkou, kde jsem bydlil společně s úředním. Elektrické svělo jsme používali dle libosti do předních hodin noci. Dostal jsem tři velké knihy - seznamy všech vězňů, které jsem mohl navštěvovat a kápisovat jejich právní, přesuny atd. Žalávníci a dozorcí ochotně předemnou otvírali mřížové přehrady a dveře cel.

V jedné knize byl seznam 250. vězňů OUN (ukrajinskí nacionalisté), ve druhé 345. vězňů KPŽU (komunistička partie kápadní Ukrajiny), a ve třetí knize byl seznam ostatních vězňů počtem přes 600.

Donášel jsem všem a koláše polit. vězňům při svých navštěvách noviny, kniživo a jiné káakávané věci, což přijímali ode mne s poděkem. Také jednou týdně jsem přijímal před věznicí dodávané příbuzným vězňů balíčky s potravinami a chodil jsem pro nákupy do města. Tak jsem mohl často hovořit s manželkou a synáčkem.

Žadím se kvapem bližilo k polsko-německé válce. Stovky lidí v noci jsme byli nakvap svoláni na vězeňskou chodbu a byli z cel vyvoláni všichni kdož byli ve vyšetřování nebo měli menší tresty do 1 roku. Všem byl přečten dekrét o propuštění z vězení, a brána věznice se otevřela. Jen politici vězňové zůstali i nadále ka mřížemi, (úbožáci netušili, že budou v bráku postřeleni na vězeňském dvoře.. 16.9.39.)

Město bylo katemněně, nápadně licho jako před brví,
která již na nápadě kvřila v plné síle..

Než jsme došli k nádraží, byli jsme bezpočtu krátě zastavováni policijní a vojenskou hlídkou, jímž jsme ukázovali vězenské průpustky.

Vlaky byly obsazeny vojskem a tak jsme musili prohrávkati domů pěšky. Šel jsem 45 km do vzdálené obce Novosilky. Po cestě jsem považoval v polské spravedlnosti - Polky Beckii, Rydz-Šmigli a Mościckich, s jakou „rychlostí“ dovedla tato buržoázní sebranka vyřizovat důležitě pro stát záležitosti, jímž nadevše byl puslý a prákdný „honor.“

Toto Lolsko - jak známě, se rozpadlo ve dvanácti dnech..

Přyděl jsem na samotá u Vrbu skoro na samé ukrajín. obce Korbán. Již po dvou týdněch se ukázaly na obzoru německá letadla, a proudy běženců kolem nás se ubíraly k jihovýchodu. Mezi nimi ubíkali také vysocí polští hodnostáři a šlechta jako Mościcki, Marie Gilsudská, Beck, Rydz-Šmigli, ministr spravedlnosti Debicki a řada jiných sprachoráních diplomatů soudců atd.

Jedte k čerlu - pomysliť jsem si - sbliáite více své práce..

Po třech dnech padly těžké sovětské stroje.. Kolem nás nepřetržitým proudem, ryzice hluboké brázdě, pospíchala k Brugu sovětská armáda.

Senkevičorku obsadila lidová milice. Všude panoval jasot, radost a pocit bezpečnosti.

Kdo neměl čisté svědomí, maskoval se jak mohl. Strážníci, kterij jsme kdysi rátkl vybíral na poli u sedláků brambory. Jakmile jsme zahlédli cestou kolem, schoval obličej do nosu..

Sověť. úřady daly týdněmí lhůlu všem aby se rozhodli buď křistati, nebo se vrátiti na nápad. Mnozí toho poučili, voláše kdo neměl dobré svědomí.

Těm, kdož křísili, bylo řečeno, že všechny křičky mimu-
losti jsou odpuštěny a kapomenuty a že od nynějška
kácina pro všechny nový, odpovídný život.

Byl jsem ihned jmenován ředitelem nar. školy
v Novosilkách, jejíž budova nová a pěkná stála na
kopci nad vesnicí a kamž jsme se ihned přestěhovali.

Mexikán jsem byl k pravému prostřednictví učitel
sléchy Slovenky, která bývala tajemnicí u českosl. konsula
v Krakově a nyní žila u Tomášů v Slubíně, v osudu
českosl. legii. Za stálého uskupen v Krakově došli
vyhrazeným vlakem k východním hranicím Polska
do stanice Baranoviči, kde doufali v poměr Rudé armády.
Náhle však uhnuli k jihu - to když se sov. armáda
rozhodla k nástupu na západní Ukrajinu - a u měste
Lucku na křižovatce Kiverce se rozptýlili. Právě Jan
byl asi týden v obci Teremno, odkud se rozhodl
ubírat se malými hloučkami dále k Rumunsku, což
se mu podařilo. Dostal se na války do Anglie, válčil
ve Francii, v africkém Tobruku, pak v 1943 roce přijel
do Ruska, aby od Sokolova přes Kijev pokračoval v bojích,
k českosl. hranicím, kde u Gukly padl hrdinskou smrtí.
Byl jako velitel prapore v usí na jvázkumu s několika
vojáky zajat a umučen, o čemž svědčily vylopané oči
a vřiknutý jazyk, který nechtěl nic prohodit.

To všechno jsem se dověděl až po válce, když jsme
přesídili do Československa. Než jsme odjeli sdělila mi
jistá pani z Kovelu že ihlavni mi nepřáteli v Kovelu
inspektor Pánek a Kurnýš dosti své odplaty.

Kurnýš prý byl jako konfident zastřelen Gandom ben-
derovci. Zánek byl odsouzen na devět let a vyvezen.

Nejtěžší pána náš stihla již zde v Čechách.

Zahynul náš syn Slavomír, který studoval v Čechách,
a právě když byl atentát v Praze na Heitricha,

šel na povolání velvyslance v sovětské Praze na
slyši. Byl v Polsku kadetem v 1941 roce, celý rok byl
jako podezřelý drbán ve měst. vězení na Labiaku
ve Varšavě a pak v Osvěcimě upálen.

Nijistatší syn Mečislav poslal dopis k New-Yorku
kde se usadil již v roce 1940. Vypsál nám své osudy
takto: Loď namiz se vracel k Kalifornie byla v 1939 roce
u anglických břehů torpedována a potopila se. On
se čtyřmi kamarády se nachránili v malém člunu
moldrovém a bloudili po moři až k americkým břehům.
Za bouře přišel jeden z nich v rozumu. Když se vylodili,
a soldci usilovali, aby opět vstoupil do pol. námořnictví,
utekl a šel se na vlastní pěst. Dnes má za městem
svůj domek a rodinu a také vzal k sobě sestru, naši
Dědu Bronislavu, která byla v Německu na nucené
práci a do Českoslov. ji nepovolili vjезд.

Zaprvotně byl při jednom přechodu přes hranice
dopaden, a aby se káchoval život stal se německým
konfidentem. Následkem toho padla za obět fašistům
i moje sestra Marie. Jednou ji zastřelili ve Slatině
u Brna hitlerovští konfidenti, přestrojeni za purvy.
že její bratr Jan se musil do kdesích lesů a čeka na pomoc.
Jhned mu vešla benzín, živobytí, stěclivo. Na místě
čekali fašisté. Byla uvěděna, a v Kounicových
kolejích v Brně popravena. Dvacetiletý syn Vlastík,
který nechtěl opustit matku, zahynul s ní.

A tak po obřemých událostech jsme se ocitli
kde přitlačení nešťestím které přstihlo. pět členů
strašnou smrti a dva nuceným vyhnanstvím.

Může někdo sněsti větší tíhu neštěstí?
A věchno to kavinila prokleta buržoazie
se zvými prokřilými řády!

Brno, 24. VII. 1950.

Karel Zilgrytel